СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 98. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 1-го травня 1941. No. 98. Jersey City, N. J., Thursday, May 1, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

РУЗВЕЛТ ЗАЯВИВ, ЩО ПОСИЛАТИМЕ ВОЄННІ КОРАБЛІ ВСЮДИ, ДЕ ТРЕБА

ВАШИНГТОН. — На пресовій конференції президент Рузвелт заявив, що посилатиме для патролювання американські воєнні кораблі всюди, де цього вимагає національна безпека, не оглядаючись на довжину миль. Всі ті, що накреслюють мапи діяння американських кораблів на основі його попередніх слів, помиляються, говорив президент Рузвелт. Кораблі підуть всюди і будуть патролювати всі моря, в їх найдальших закутинах, коли цього потрібно. А тим самим американські воєнні кораблі підуть і на воєнні води та не будуть узгляднити того перстеня, який довкола Англійських островів затягнули німецькі морські сили.

Президент також заявив, що після всякої правдоподібности вчедовзі Америка вишле у своїх власних кораблях до Англії певне число цивільних літаків. Тих літаків дуже потрібно Англії. Їх потрібно до вишколу пільотів, до транспортів війська і ріжних матеріялів, до розвідчої служби; а навіть їх можна переробити до бомбування і наїзду на ворожі території.

АДМІРАЛ СТАРК ПРО МОРСЬКІ ОПЕРАЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Перед делегатами американської торговельної палати виголосив промову шеф морських операцій, адмірал Гарольд Старк. Він сказав, що бажав би розказати приявним дещо про конвої, але це військові тайни і про них не слід говорити. Зате він сказав, що американські воєнні кораблі запускаються на дві тисячі миль в глиб моря для патролювання морських ширин. Зпочатку він сказав, що вони запускаються аж на три тисячі миль, та з цього виходилоб, що вони підїзджають вже аж до берегів Европи. Опісля він справив це і рішуче заявив, що це була його помилка і кораблі йдуть лиш на дві тисячі миль вглиб океану. Адмірал Старк також натякнув, що вкоротці Америка відласть частину с[illegible]флоти до розпорядимости Англії, в її битві за Атлянтик. Чим Америка буде сама сильніша, тим більшу поміч доставатиме Англії, говорив він.

РЕЗИГНАЦІЮ ЛИНДБЕРГА ПРИНЯТО.

ВАШИНГТОН. — Департамент війни приняв резигнацію Чарлса Линдберга з його ранги полковника. З тої нагоди персональний секретар президента Рузвелта, Ерлі, заявив, що цікаво булоб знати, чи Линдберг також зрезигнує зо свойого медалю, який він одержав від Німеччини чотири роки тому? Ерлі також завважив, що коли ходить про рангу полковника, то Линдберг всеодно дістав її більше для прикраси, ніж для самої служби. Так, що великої втрати з цеї причини армія не зазнає. З цих завваг Ерлього виносять, що уряд надобре розлютився на Линдберга.

НАС ЧЕКАЮТЬ ВЕЛИКІ ПОДАТКИ.

ВАШИНГТОН. — Перед американською торговельною палатою виголосив промову секретар торговлі, Джес Джовнс і сказав, що заки Америка переведе свою кампанію зброєння, то задовжиться на яких 90 біліонів долярів, не включаючи тих грошей, які стягне з податків. А податки будуть зростати й американське громадянство буде мусіло приносити великі жертви. Це, що ми бачили дотепер, це ніщо в порівнанні з тим, що буде.

ПОДВОЄННЯ ПОДАТКІВ У КАНАДІ.

ОТАВА. — Канадійський уряд рішив подвоїти всі податки, щоб покрити воєнний буджет, який виносить один біліон 1 768 міліонів долярів, на 12 міліонів всего канадійського населення. Відтепер платитимуть податки люди, що заробляють по $700 річно, коли вони нежонаті. Жонаті зачинають платити від $1,200. Ті, що зароблять небагато, платитимуть 15% від податкової суми, поверх $700, чи $1,200. Ті, що зароблять більше, платитимуть більше. Корпорації платитимуть по 40% від податкової суми.

НАЗИВАЄ СЕНАТОРІВ „ПІДРИВНИМИ ЕЛЄМЕНТАМИ".

БЕЛВЕДІР (Іліной). — Окружний судля Вилйєм Пірс, в своїй промові до новонатуралізованих громадян, сказав, що „колиб сенатори Гвілер і Най вислали до твого дому брошурки, пірви їх. Бо це підривці. Сенатор Гвілер і Най стараються вбити клина в американську суспільність". Названі сенатори є завзятими противниками вступлення Америки в війну і часто критикують теперішню американську заграничну політику.

ВАЛЯТЬ ЧУДОВУ РЕЗИДЕНЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Власник чудової резиденції, Вулдон Мейнор, що колись коштувала близько міліон, рішив її повалити, бо зависокі податки і йому вона не виплачується. В тій резиденції є 50 кімнат, дуже гарний купальний басейн і всілякі інші люксусові урядження. Резиденція положена на Лонг Айленді, зараз над морем.

ВЯЗНІ НЕ ДБАЮТЬ ЗА РЕЛІГІЮ.

НЮ ЙОРК. — На окружних нарадах тюремних священиків, священик Скат, який обслуговує тюрму в Обурн, Н. Й., заявив, що його вязні не цікавляться релігією і не хочуть ходити на богослуження. Та це тому, говорив священик Скат, що вони мають в своїх келіях всякі уліпшення, між ними радія з наушними слухавками і про інші речі вони не дбають.

ПРОГРАМА

XX. Звичайної Конвенції УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ЯКА ВІДБУДЕТЬСЯ

в PENN HARRIS HOTEL HARRISBURG, PA.

ПОЧИНАЮЧИ ВІД 12-го ТРАВНЯ (MAY) 1941. РОКУ

Того дня, а саме 12-го травня, точно в годині 9-тій рано розпічнуться в готелі PENN HARRIS конвенційні наради, на які мають явитися всі Делегати й Делегатки. Порядок нарад буде такий:

1. Відкриття конвенції головним предсідником У. Н. Союзу.
2. Звідомлення Провірочної Комісії.
3. Вибір голови конвенції, двох заступників і двох секретарів.
4. Вибір отсих комісій:
   а) Комісія Виборча з сімох членів.
   б) Комісія просьб і скарг з пятьох членів.
   в) Комісія Пресова з трьох членів.
5. Звідомлення головних урядників У. Н. Союзу в такім порядку:
   Звіт головного предсідника.
   Звіт заступника головного предсідника.
   Звіт заступниці головного предсідника.
   Звіт головного рекордового секретаря.
   Звіт гол. фінанс. секретаря-касієра.
   Звіт головної контрольної комісії.
   Звіт головних радних У. Н. Союзу.
6. Дискусія над звітами.
7. Звідомлення Статутової Комісії.
8. Назначення висоти бондів і платні Головного Уряду.
9. Вибір Головного Уряду.
10. Звідомлення комісії просьб і скарг; дискусія і ухвали.
11. Справа органу У. Н. Союзу „Свободи".
12. Внесення і ухвали для добра організації.
13. Закриття конвенції.

ЗА ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗУ:

Микола Мурашко, головний предсідник

Григорій Герман, заст. голов. предсідника
Марія Малевич, заст. голов. предсідника
Дмитро Галичин, гол. рек. секретар
Роман Слободян, гол. фін. секретар-касієр

НІМЕЦЬКІ ПАРАШУТИСТИ В АФРИЦІ

Юнайтед Прес подає з Лондону, що часописи розписуються про німецькі бомбовози в Лібії, яких має бути до сотки, а кожний з них може перевезти 25 узброєних парашутистів. Ті бомбовози були бомбардовані британськими летунами, що їх добачили на летунськім полі біля Беніни. Такий бомбовоз може перелетіти простір з Лібії над Ніль тричі денно. З того заключають, що при допомозі таких бомбовозів німці зможуть кинути доволі поважну силу в глиб Єгипту. А це далі означає, що при допомозі бомбовозів будуть пробувати нападати на пристань Александрію, а далі на Суеський канал. Таких бомбовозів, що служать для перевозу узброєного війська, мала Німеччина минулого року біля тисячі, а тепер повиннаб мати їх більше. Їх вживано теж і підчас кампанії в Греції. Саме при їх допомозі скидувано більші сили парашутистів на зади грецько-британських оборонних ліній. Надіються, що Британська Королівська Сила матиме тепер тих парашутистів на увазі.

ЕВАКУЮТЬ ДІТЕЙ І СТАРЦІВ З ПЛИМУТ

Міністерство здоровля, що вже давно застановлялось над частинною евакуацією британської пристані Плимут, рішило тепер вивезти з міста в безпечніші й здоровші місця до 10,000 дітей, а далі немічних старців і вагітні жінки та молоді матери. Сталося це тепер наслідком останніх немилосерних бомбардувань пристані, бо тепер тисячі людей знайшлися без даху над головою. Що правда, так є, що вже від кількох днів багато людей покидає місто, яке тяжко привести тепер до якогось порядку, бо бомбардовання ще далі продовжуються. Британці дивуються, чому саме німці звернули таку велику увагу на Плимут і завзялись його цілковито знищити, а не, наприклад, Конвентрі чи Лондон. Дейвид Андерсон, американський кореспондент, описує громади людей, що покидають Плимут. Каже, що вони не нарікають на свою долю, а приймають її в повнім спокою.

СТАРА СЦЕНА—НОВІ АКТОРИ.—Ми вже нераз бачили, як переможені німцями команданти підписують здачу своїх військ. На цій німецькій світлині генерал Цолякоґлю підписує в імені грецької команди піддання грецьких військ у грецькім місті Лярісі.

В ЕСПАНІЇ ПРО НІМЕЦЬКІ ПЛЯНИ ЩОДО УКРАЇНИ І КАВКАЗУ

МАДРИД (Еспанія). — Томас Гемилтон, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", доносить з Мадриду, що еспанські часописи зачинають видвигати домагання звороту Ґібральтару. Це, очевидно, діється під впливом Німеччини. Далі часописи розписуються широко про останні німецькі перемоги в такий спосіб, що Еспанія є якби учасником тих перемог, бо іде разом з державами „осі". Далі пишеться про дальші пляни Німеччини. Зокрема намагається еспанська преса розчовпати, як є властиво з німецько-советськими відносинами.

ВІЙНА З РОСІЄЮ КОЖНОЇ ХВИЛИНИ.

До Еспанії прибуває тепер велике число ріжних утікачів, як теж і дипльоматів, себто людей, що ніби визнаються у тому, що діється в світі, краще інших. Отже вони кажуть, що відносини між Росією і Німеччиною є такі, що війна між ними може наступити кожної хвилини. Чи ця справа звязана теж і з таємною поїздкою президента Туреччини до Берліна, покищо певно не знати. Зате певне те, що Німеччина зґромадила великі сили війська над румунсько-советською границею. Далі твердять, що між Румунією і Німеччиною існує тайний договір, який запевняє Румунії, на випадок її допомоги Німеччині в війні з Росією, зворот тих земель, що їх забрали Совети і Мадярщина.

ВЖЕ МАЛОЩО НЕ ВИПОВІДЖЕНО ВІЙНИ СОВЄТАМ.

Найцікавіша поголоска є одначе та, що звязана з воєнними подіями на Балкані. Ото німецька начальна команда мала ніби домагатись виповідження війни Советам перед воєнною кампанією, зверненою проти Югославії й Греції. Та вкінці рішила з тим ще підождати.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ДОВГУ ВІЙНУ.

Та справа України і Кавказу є для Німеччини, кажуть дипльомати, важною з того боку, що німці таки переконані, що війна з Великою Британією і Злученими Державами триватиме довго і тому, кажуть вони, Німеччина мусить мати у своїх руках пшеничні поля України і нафтові джерела Кавказу, бо тільки те одно допоможе їй вдержатись, якщо війна потриває довгі літа.

ХИТРУВАННЯ СОВЄТІВ.

МОСКВА. — Совети знову зробили такий крок, що ніхто не знає, проти кого він звернений і що за ним криється. Ото комісар заграничної торговлі Мікоян видав розпорядок, яким заборонив перевіз воєнних матеріялів через краї СССР. В Лондоні толкують собі це так, що це звернене проти Німеччини і є советським протестом проти того, що сталося на Балкані. Далі кажеться, що іде тут про воєнні матеріяли, призначені для Німеччини, бо ніякі інші не перевожено. Та це, кажуть інші, може бути так само звернене проти Туреччини, яка одержує зброю з Швеції. Це може також означати припинення збройної виміни між Японією і Німеччиною. А може бути обдуренням Британії, що протестує проти того, щоб Америка не висилала до Советів воєнних матеріялів, бо вони ідуть до Німеччини. Таким чином Совети моглиб діставати тепер далі товари з Америки і заслонюватись своїм рішенням, що ніщо не доходить до Німеччини, а тільки є призначене для їхнього власного вжитку. Та як є поправді, ніхто не знає.

БУТИ ГОТОВИМ!

ЛОНДОН. — Советське радіо постійно накликує населення, щоб памятало на слова Сталіна і було готовим кожної хвилини до оборони, себто, щоб держало себе в стані постійної мобілізації. Так є, говориться через радіо, що Совети можуть бути кожного часу нападені. Тому треба так себе підготовлювати, щоб ніякий ворог не заскочив Совети не приготованими. А кожний день дає докази того, що жде державу, яка не є приготована на випадок нападу на неї.

НАТИСК НА ШВАЙЦАРІЮ.

БЕРЛІН. — Коли брати під увагу те, що пишеться в німецькій й італійській пресі проти Швайцарії, яка ніби „іде на нерви великих сусідів", себто Німеччини й Італії, то не буде великою несподіванкою, коли держави „осі" зачнуть вживати проти Швайцарії „гостріших" мір. Швайцарія, як відомо, є назагал прихильна Великій Британії.

ЧОРЧІЛ НЕ МАЄ НІЯКОГО СТРАХУ.

ЛОНДОН. — Не зважаючи на неповодження на воєнних фронтах на Балкані, британський премієр заявив готовість дати відповіди в палаті послів на всяку критику політики уряду та зажадати по дискусії вотум довіря для себе й уряду. Це є великою несподіванкою. Та загальне переконання таке, що якаб не була гостра критика, премієр і уряд дістануть цілком певно вираз повного довіря.

ЯПОНІЯ МИРОВИМ ПОСЕРЕДНИКОМ.

ТОКИО. — Сталася дуже замітна подія. Часопис, що є органом заграничних справ, проголосив точки, які моглиб стати підставою мирових переговорів воюючих сторін. Ці точки призначені в першу чергу для Злучених Держав, як тої сили, в „якої руках лежить у теперішній хвилині вирішення справи замирення чи продовження війни". Пропозиції базуються на тому, що держави „осі" є переможцями. Вони ділять сфери впливів Німеччини, Італії й Япану, а далі Британської Імперії, СССР і Злучених Держав.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗОВНІШНЯ Й ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА

З публичною заявою виступила ґрупа людей, які виразно признають, що до недавна вони всі були проти війни. Заява їх одначе не замітна стільки тим, що вони були проти війни через два десятиліття, а нині всі заявляються за війну, „якщо вона покажеться конечною"; ні тим, що це визначні в американськім житті люди; скільки цікава передовсім тим, що вона в замітній спосіб вяже справу внутрішньої американської політики зо заґраничною.

У зовнішній політиці, як можна сподіватися, ці люди добачують потребу розбиття Гітлера й заведення так званого демократичного мира. Вони виразно кажуть, що вони розуміють під цею фразою: Не сміє бути версайського мира. Мир має бути справедливий. Европа має бути відбудована на демократичних основах. Повинні би повстати Злучені Держави Европи. Такі самі засади треба примінити до відношення Великої Британії до її кольоній: це відношення має спиратися на засаді кольоніяльної свободи. У першій мірі в відношенні до Індії.

Справедливий мир має спиратися на зрозумінні взаїмної залежности одного краю світа від інших. Кожна держава має дістати доступ до економічних ресурсів, її потрібних для існування й життя.

Рівнобіжно з тими велики перемінами в відношенні між державами мають іти глибокі переміни в нутрі краю. Завести тут треба справжню свободу для одиниці. Нині її, мовляв, не має; як довго людина не має запевненої праці, так довго її воля залежить від самоволі інших людей.

Фальшива свобода — дуже небезпечна. Її люди не можуть цінити. Серед таких умовин дуже легко може найтися хтось, що розібе її як пусту в середині шкаралупу й заведе в Америці диктатуру.

Власне в уступі, що лучить зо собою ці дві частини програми, себто внутрішню й зовнішню політику, заява бувших пацифістів говорить найзамітніші річи. На їх думку саме ці дві частини програми злучені зо собою нероздільною: себто, на їх думку перемога справжньої демократії в Злучених Державах є неможлива, як з нею не піде в парі перемога демократичних держав над тоталітарними державами в світі, і на другий бік, перемога демократичних держав над тоталітаризмом неможлива, якщо рівнобіжно з боротьбою проти тоталітаризму в світі демократичні держави не переведуть у себе таких реформ, яких треба, щоб демократія стала з пустої шкаралущі сущою дійсністю.

Коли в Америці переможуть реакційні, противдемократичні або злочинні чинники, Америка програє війну з тоталітарними державами й сама найдеться в дуже важливому стані, а така Америка не зможе удержати демократичного устрою.

МОСКОВЩИНА ДО ВІЙНИ НЕ ПІДЕ

Коли це пишеться, Югославія знайшлась в особливо поґанім положенню. Але це вона мусить завдячувати у великій мірі Московщині. Чому?

Ворожість урядових кол Югославії до большевиків, „вбивників Романових", цілком не стояла, в противенстві до ще дальшого поширення москвофільства. А це москвофільство далося добре в знаки українській іміґрації в Білгороді, яка властиво не могла там навіть рушитись, не викликаючи негайно гадючого сичання московських елементів і відповідних репресій з боку урядових кол. Московськими еміґрантами пересіяно, як відомо, густо цілий югославський урядовий апарат, включно до нижчих дипльоматичних щаблів. Московська поліція була повна москалів, що було справжнім лихом для українських іміґрантів. Досить пригадати випадок з кубанцем Білим, якого москвини увязнили і тортурували в білгородській вязниці, не так довго перд траґічними подіями, що скоїлись зо самою Югославією. Сербське москвофільство було таке сильне, що перемогло вкінці навіть і ворожість урядових кол до большевиків. Югославія зачала вбачати в Советах своє останнє опертя на европейськім суходолі. Ось тому і прибуття советського представника до Білгороду для навязання дипльоматичних зносин перетворилось в справжній триюмфальний похід. Навіть візвано населення окремими летючками, щоб взяло громадну участь в урочистих маніфестаціях, влаштованих з нагоди започаткування примирення Югославії з СССР. А це стало особливою нагодою для московських аґентів, щб скріпити московські впливи, що й без того були такі сильні.

Югославія опинилась тоді перед загрозою війни проти безмірно сильніших противників з одного боку, а з другого і перед загрозою політичної анархії. Неміч СССР спонукала попередній югославський уряд піддатись тисненню Берліна. Та найзамітніше в тому те, що місцеві москвофільські елементи і советські аґенти почали проти цього безоглядну пропаґанду. Коли тоді відбувались маніфестації приязни перед посольства Великої Британії й Злучених Держав, то це зовсім зрозуміле й природне, бож це були старі приятелі Югославії, які їй помагали в минулій війні й допомогли створити Югославію, та й тепер їй помогали. Але що сказати про те, що влаштовувано такі маніфестації й перед примішенням советського представництва! Це тільки доводило ще раз, що Совети достачають з одного боку Німеччині те, що їй потрібно для продовження війни, а з другого боку через своїх аґентів наклонюють держави до війни з Німеччиною, керуючись при тому виключно тільки своїми власними інтересами.

Мимоволі згадуються тут слова Святого Письма — лихо тим, що дивляться і не бачать, слухають і не розуміють. Московська політика втручання до внутрішніх справ інших держав таж сама до знудження. Московські аґенти викликали в Еспанії громадянську війну, але Московщина припинила перша свою допомогу, коли видатки на неї показалися більшими зисків. Літвінов зробив в Женеві справді все від нього залежне, щоб допровадити до італійсько-етіопської війни, але Кремль не рушив і пальцем, щоб допомогти „єдиновірному" неґусови. Московський уряд запевняв Прагу до останньої хвилини, що буде боронити її, але негайно сховався за спини західних великодержав, коли німці вмашерували до Праги. Яку ролю відіграли комуністичні та інші москвофільські елементи у Франції, втягаючи її до війни, а разом з тим готуючи її поразку розкладовою бльшевицькою чинністю, надто добре і загально відомо, щоб про це ширше згадувати. Війна і німецько - московське порозуміння ані трохи не змінили цієї московської політики. Московські аґенти з „Народнього Конвенту" в Анґлії обіцяють, що „СССР буде співробітничати з Великою Британією, коли вона матиме уряд, який щиро співпрацював би з СССР". Московська преса дуже, і не зовсім плятонічно очевидно, цікавиться розвитком американської допомоги Великобританії, а разом з тим дуже палко „боронять інтереси американського робітництва проти капіталістів".

Кожний хоче вчитися на власнім досвіді. Отже підступна тактика московського уряду в Болгарії нічого не навчила сербів. Знову Туреччина, що як вірна союзниця Московщини, стерегла для неї від закінчення світової війни Дарданелі. Які надії покладала Анкара на Москву видно хочби з того, що турецький уряд узалежнював самий свій союз з Францією і Великобританією від умови не бути примушеним брати участи в якійсь акції, спрямованій проти СССР. За цю вірну службу Туреччини, яку справді можна булоб ужити на щось краще, заплатив їй Кремль запевненям його „невтральности" та зрозуміння її потреби боронитися в разі нападу... З огляду на те, що наступ держав „осі" на Туреччину може прямувати лише в напрямі Дарданелів і Царгороду, є ця заява московського уряду рівнозначною зреченню Московщини з усіх її вікових плянів і надій здобути вільний вихід для її фльоти з Чорного моря. Отже уже помилилися вс ті, які гадали, що Сталін буде належним виконавцем заповіту Петра I. відносно Царгороду.

Становище, заняте московським урядом супроти Туреччини, піднесло в швайцарській пресі також питання про те, чи він взагалі може противитися якомусь жаданню Німеччини. Це питання відноситься остількиж до московської політики на близькім як і на Далекім Сході. Зміст і перебіг нарад в Москві, протягом яких Мацуока мав „шану" зазнайомитися особисто з Сталіном, відомі з того боку, що Німеччина бажає японсько - московського „зближення", очевидно не коштом Японії. Отже буде льоґічно припустити, що коли московський уряд не є в стані боронити основних інтересів мсковського імперіялізму на близькім сході, а саме, непорушности статуту проток, то він є ще менше в стані боронити свої, відносно другорядні, інтереси на Далекім Сході, що полягають в підтриманні постачаннями зброї й муніції урядови Ченґкай-шека.

В цім відношенні Злучені Держави Північної Америки повинні бути готовими до таких розчарувань на Далекім Сході, що подібні до тих, які зазнала Великобританія з московського боку на Балкані. Інтереси московського імперіялізму вимагають втягати до війни все нові держави, затягати її всіми засобами і знесилювати таким чином обидва табори, що провадять війну. Зате **мілітарна неміч Московщини не дозволяє їй ні в якім разі взяти участь в цій війні.** Московщина може бути „корисною" лише одній державі, себто Німеччині. Коли хто в Лондоні і в Вашинґтоні міркує про те, щоб притягти Московщину на свій бік, визнавши навіть дотеперішні здобутки її хижацтва, то з цього нічого не вийде.

К. Волинський,
(Женева, Швайцарія).

НЕ РОЗУМІЄ АМЕРИКИ

Італійський журналіст Вірджініо Ґайда, якого уважають „голосником Мусолінія", у своїй ґазеті „Пополо ді Рома", говорить, що коли президент Рузвелт так гостро скритикував полковника Линдберґа за його противоєнну промову, то це є доказом, що в Америці зовсім нема демократії. А „провина" Линдберґа, говорить Ґайда, полягала лише в тім, що він мав відмінну думку від усіх американських воєнних підбурхувачів. За ту ріжницю думки він удостоївся натаврування аж з боку самого президента! Хіба це демократія? — питає Ґайда.

Так міркує собі „голосник Мусолінія", а з ним, мабуть і велика частина італійців, зокрема тих, що то так гостро таврували і далі таврують засади демократії. Та коли демократія справді така погана система, як це Мусоліні і його однодумці при інших нагодах повторяють, то виступ президента проти Линдберґа краще булоб використати як доказ на те, яка то погана та демократія! А не говорити, що в Америці демократії нема. Бо коли погані вчинки, на думку італійців, є доказом, що в Америці „нема демократії", то це є признанням, що в демократичній системі нема місця для поганих вчинків.

Та це лиш так, мимоходом. Але — чи справді президент Рузвелт поступив не демократично, тавруючи Линдберґа? Як властиво він повинен був поступити?

На нашу думку президент мав таке саме право натаврувати Линдберґа за його погляди, яке мав Линдберґ, коли таврував погляди президента. Правда, президент займає найвище становище в нації і зо своєю критикою поодиноких громадян мусить бути більше повздержливим. Це правда. Та з другого боку ляпання поодиноких громадян не потягає за собою майже ніяких зобовязань. Колиб за якийсь час показалось, що Линдберґ помилявся, то ніхто йому за це не зірве голови з плечей. А він сам певно скаже: „Ну і що? Я помилявся і годі". Зате слова і діяння президента потягають за собою величезні наслідки і відповідальність. Колиб показалось, що його політика була помилкова і він запровадив націю в прикре положення, то на його голову звалилосяб чимало не лиш критики, але й проклонів. Тому саме він мусить час до часу забирати голос і натаврувати ту особу, чи точніше той погляд даної особи, яка своїм впливом вибивається понад інших, ширячи водночас серед загалу такі переконання, які на думку президента є шкідливі.

Цей процес вцілости демократичний. Колиб в Америці демократії не було, а була влада подібна до тої, що є, наприклад, в Італії, то президент поступав би цілковито відмінно. Він не таврував би Линдберґа за його противний погляд, тільки післав би кількох аґентів тайної поліції, які миттю арештувалиб „зухвальця" і запроторилиб його десь так далеко, що й родина не дізналасяб, а можливо, що навіть висchallиб на другий світ.

Вже сам факт, що в Америці кожний громадянин може висказувати свою думку на ріжні суспільні справи; факт, що в Америці нині існує сильний комітет під назвою „Америка Перша", який витворює противну до урядового курсу публичну опінію; вкінці факт, що заходами цього комітету виголосив Линдберґ промову, в якій не дуже то прихильно висказався про політику през. Рузвелта, є далеко кращим доказом, що демократія в Америці існує, ніж той факт, що президент Рузвелт на критику відповів також критикою.

В демократичній системі уряд не є похилою вербою, на яку всі кози скачуть. Це тверда, здисциплінована система. А коли в ній дозволена свобода слова і свобода критики навіть на адресу правління, то це не на те, щоб те правління розбивати, тільки на те, щоб критикою випробовувати його силу. Коли селянин ізсуче мотузок, а опісля запреться в коліна пробуючи той мотузок розірвати, то фактично його ціллю не є розірвання мотузка, тільки випробування його, чи він виконає свою службу, коли він ним гичку мішка завяже? Подібне з демократією: критика існує не на те, щоб всякий почин влади розбити, а тільки, щоб шляхом публичної дискусії і розбирання справи зо всіх сторін, переконатись, чи той почин правильний і чи веде він до властивої цілі. Критикувати має право кожний чоловік. Та з другого боку влада має також право обороняти свої погляди.

Якби „голосник Мусолінія" і його пан, були попробували тої самої системи перед зануренням свого краю у війну, булиб висвітлили наперед не одну справу, булиб передбачили не одну подію, а з тим булиб виминули не одне лихо.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

НА ПОДІЛЬСЬКИХ ЛАНАХ

Оповідання з часів визвольних змагань.

(12)

Але враз дрібні Яринині пальці впилися гострими шпильками в його шию. Так несподівано, нагло... Копачов захрипів.

Він хотів її відтрутити, вдарив пястуком по голові, копав ногами, але руки дівчини щораз сильніше затискалися біля його шиї. Не стало віддиху. — Копачов упав.

А пальці далі, як ті змії, відаються, з ненавистю, тиснуть за гортанку, мов ті залізні обручі.

Копачов безсило тріпав собою, бив навколо руками, й намацав при боці пистолю.

Ще один стріл у вечірній тиші.

І бризнула гаряча, свіжа кров в обличчя катові. Наче та скошена билина, схилилась додолу Ярина.

З трудом, як пяний, підвівся Копачов із землі. Як пяний, ледви, ледви доплівся до хати, й обкріваввлений, страшний, ледви видряпався на коня.

*

Враз ізвідкілясь, із челюстей ночі вирниули вершники. Як ті духи кари, як марева кинулися на наїздників. Почалася несамовита різня, пощади нікому не було.

Хто це в найбільшому розгарі боротьби міряється в бою?

Дві постаті на конях зціпилися мов ланцюгами. Йосип добуває останніх сил, ще один рух, і Копачов скотився з коня. За ним пішов згірдний погляд переможця.

За останками большевиків погнали повстанці.

*

Хтож кличе, хто голосить по селу?

Чий голос слабкий, блукає по садах, по загумінках?

— Ярино! Ярино!

То Мусій шукає своєї доні, а серце зловіщим прочуттям щемить.

Вже всі закутини перейшов, обшукав.

Нема.

А може в Пшебюрського?

Побіг. За ним люди. Шукають. Хтось підняв Яринину хустину. Отже — була тут. Питають один одного. Ніхто не знає.

— Ярино! Доню!

Неначе крізь сон Ярина чує батьків голос, але відгукнутись сил не має. Лежить на зеленій постелі, а кров кругом неї свіжу пухку мураву скрашує. Їй так любо, так легко. Ясні очі вдивилися в небо — такі радісні, святі. При них зірки на небі лише блідо мерехтять. І світ такий гарний — тихий. Тільки стріли, метушня, боєві вигуки, заснути не дають.

Там десь бій, а в ньому її Йосип. За нашу справу беться...

І вже їй здається, що він коло неї, очі горять, ворогів немає, а він цілує її уста...

— Йосипе! Коханий мій! — ніби кличе, просить Ярина.

— Ярино! Ярино! — щораз ближче доходить голос розпуки.

— Тут щось біліє! Тут хтось лежить! — гукає хтось уже близько неї.

Підійшли люди. Впав старий Мусій на просяклу Яриновою кровю землю — цілує руки, чоло.

— Доню! Доню! Світе мій! Раю!

Хотіли її підвести, занести в хату.

— Йосипе! Любий! Тату! Мені так добре тут! — ще дишуть сині уста.

А лани подільські шуміли весною й любим шемрінням потоків. Обдаровували землю пахощами свіжих трав, зелених лісів і вораних скиб.

Природа вся життям пашіла.

Та ясні Яринені зорі вже бліднуть, потахають, імлою смерти заходять, ніжні, білі руки стигнуть в батьківських долонях...

І останні слова, як те тихе благання душі:

— Скажіть Йосипові, що я за вас... — і на руки селян упала русява головка.

Подільські лани приняли ще одну жертву на посів Рідному Краві й тихо шуміли тайною віків.

Освітленою місяцем сільською вулицею прожогом просунулася тінь вершника. Задзвонили ковані копита. І ще мить, і до ґурту селян прискочив Йосип.

Те, що побачив, скувало його уста.

Йосип отетерів...

*

Сонце давно вже ясніло на овиді слобідчанських горбів, як Йосип прочуняв із свойого болю.

Швидким кроком подався в село скликати хлопців до нового походу!

(Кінець).

Першим пароходом, що переплив Атлянтик, був пароплав „Савана". З Ню Йорку до Савана плив він від 28 березня до 12. червня, а з Савана до Ливерпулю (Анґлія) від 22-го травня до 20. червня.

ТЕАТР ВІЙНИ.—Німецькі війська уже заняли грецьку столицю Атени й поступили на півостров Пельопонез (1). Війська осі наступають теж через лібійську пустиню на Єгипет (2).

НА РІЖНІ ТЕМИ

НЕ РІВНЯ?

Подає один американський журнал для видавців книжок, що пересічний читач так званих містерійних повістей в Америці читає 54 такі повісти в рік.

„Містерійні" повісті це лише частина літератури, яку читається в Америці; це лише ті повісти, в котрих автор на початку розкриває, що поповнено якийсь учинок, але не каже, хто його поповнив, заставляючи в цей спосіб читача вгадувати весь час.

Обчисляє цей журнал, що таких людей є в Америці 175,000. Серед українців в Америці нема таких і пять. Чи не є це поясненням, чому серед американців розвивається книжковий бизнес, а серед українських імігрантів завмирає?

ДАЛИ ІЛЮСТРАЦІЮ

Перед зборами Американського Товариства Газетних Редакторів, що відбулися два тижні тому в Вашингтоні, прочитано письмо президента Рузвелта, в котрім сказано було, що свобідна преса є смертельною зброєю проти диктаторів. Італійська преса відтак висмівала президента за ці слова.

У кілька днів пізніше виголосив на радіо промову британійський премієр Чорчил і в бігу цеї промови сказав багато терпких слів на адресу італійського диктатора Мусолінія. Італійська преса помістила вістку, що Чорчил виголосив промову, подала з неї деякі вимки, виляла добре промовця, але про гіркі слова на адресу Мусолінія не подала ні одного слова.

У цей спосіб прислужна італійському диктаторові преса показала, яку слушність мав президент Рузвелт.

З ОКУЛЯРАМИ ЧИ БЕЗ?

Американський департамент рільництва дістав донесення з Німеччини, що вченим агрономам (рільникам) удалося відкрити спосіб переміняти трачиння й гиблівку на поживу для худоби.

Це може нагадати відому казку про селян села Глупова, що, мовляв, у голодні роки дали вівцям їсти гиблівок, приправивши вівцям зелені окуляри.

Якщо ця вістка справді відповідає правді, можемо собі представити, скільки клопоту робила ця казка, що є відома й в Німеччині, цим ученим, що зробили відкриття про можливість переміняти відпадки деревяних промислів на поживу для худоби.

ШПИГУНИ В ФОРДА

Перед Краєвою Радою Робітничих Відносин у Ню Йорку ставав оноді як свідок бувший робітник Фордової Моторової Компанії й зізнав під присягою, що це підприємство наставило в своїх фабриках у Еджвотері, Ню Джерзі, шпигунів, котрі мали на цілі проганяти з роботи кожного робітника, що був за юнійну організацію.

Свідок описував докладно, як заряд викидав юнійних симпатиків з роботи: Заряді фабрики накладали на таких стільки роботи, що вони не могли її виробити, а потім за це відправляли з роботи. Коли це не вдавалося, їм підкладали в їх шафи крадені начиння; потім шпиги нібито находили ці підложене начиння й виганяли юнійного робітника нібито за злодійство.

Великі газети, котрі подали новинки про це зізнання, мимоходом немовби повчили робітників.

ТРЕБА ВІДВАГИ

У Філядельфії відбулися останньої неділі річні збори Американського Фільософічного Союзу, на котрих між іншим розглядали питання значіння психольогії (науки про духові прояви) для приготування для війни.

Роберт М. Єркес, професор психольогії в Єйльському університеті, закликав Америку втягнути психольогів до служби коло оборони краю. Він доказував, що націсти завдячують велику частину свого досьвіду якраз примінені психольогічних відкрить, і він радив, щоби американці не вагалися вжити відкрить націстів для себе.

Сказати таке серед нинішньої передвоєнної гістерії — вимагає відваги.

НЕДОКИНЧЕНІ СТУДЕНТИ

Медичне Товариство Стейту Ню Йорк виступило публично проти пляну брати до військової служби студентів медицини перед покінченням медичних курсів. На думку цього товариства для громадянства буде краще, як студенти покінчать медичні курси й аж тоді підуть служити в армію.

Медичне Товариство звертає при тому увагу, що нинішніми потребами медичної обслуги не можна мірити майбутніх потреб цеї служби на випадок вибуху війни. Лікарі кажуть, що заступлення Злучених Держав до війни вложить на американське населення стільки всяких умових і душевних напружень, клопотів і конфліктів, що підчас війни й по війні буде треба багато більше лікарів, ніж тепер.

ЖИД ЧИ ЄВРЕЙ?

Питання, чи мають чого ображатися жиди, коли українці їх так називають, котре поручив в „Українськім Голосі" О. Івах, має відай повне зрозуміння й на Великій Україні, дарма, що російський уряд заставляє так і українців називати жидів з московська євреями.

Доказом цього вважаю загально в Україні повторюваний жарт про москаля, що питався другого на Софійській Площі в Києві, що він там робить.

„Я? Подєврєєваю трамвая!" — каже цей.

„Подєврєєваєте? Ви должно бить поджидаєте?"

„Єто било раньше. Сейчас нєльза гаваріть „жид", надо гаваріть „єврей"...

ЧОМУБ НЕ ВЖИТИ ОБОХ?

З того, що зайво є українцеві заставляти себе називати жидів євреями, ще не виходить, на мою думку, що ми зараз мусимо викидати з нашої мови слово „еврей", як це москалі хочуть, щоби ми кинули слово „жид".

Мені здається, що в нашій мові оба слова можуть придатися, себто що для обох цих слів найдеться служба, тобто осібні поняття. На доказ цього можу навести таке речення зостатті „Жидівська література" в „Українській Загальній Енциклопедії":

„Жидівська література охоплює всю письменну творчість жидівського народу від XII. віку до Христа в єврейській та різних чужих мовах, засвоєних жидами в різних краях, і нововитвореними різними говірками, що згодом стали самостійними мовами".

Як бачимо, тут уживається й слова „жидівський" і слова „еврейський", при чому кожне з них має своє властиве значіння, себто означає щось інше. В подібний спосіб поступає й англійська мова, що вживає й слова „Джу" й слова „Гібру".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВСТУПАЙМО В РЯДИ АМЕРИКАНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

У теперішний час творення українських груп (юній) при Американськім Червонім Хресті треба вважати дуже важною справою. Як бачимо, то наш уряд переводить всесторонну мобілізацію всіх сил американської нації для Оборони Краю. Тисячі молоді українського роду вже відбувають службу в ріжних військових таборах на цілім просторі Злучених Держав, та підготовлюються до сповнення найвищого горожанського обвязку, коли прийде слушний час.

І старший український генерації, а головно українському жіноцтву, повинна бути дана можність виконування природних обовязків супротн держави у важкій хвилі для цілої нації — згідно з нашими американськими почуваннями і згідно з нашим льояльним патріотичним наставленням.

Дуже симпатичною формою такої горожанської служби — а в першій мірі для нашого жіноцтва — є співпраця в рядах Американського Червоного Хреста.

Минулого року Американський Червоний Хрест дав українцям в Америці змогу координувати свою червонохресну співпрацю — в окремих українських групах - одиницях (юкраініян юніт), що можуть бути творені при репрезентаціях Американського Червоного Хреста в кожнім більшим місті.

Американський Червоний Хрест є виразником філянтропійно - гуманітарних діянь великого американського народу. По своїй природі і програмі праці стоїть він у безпосередній кооперації з федеральним урядом в Вашингтоні, та по своїй чисельній і фінансовій силі — займає перше місце в міжнародній союзі червонохресних організацій цивілізованого світу.

Без сумніву, що як по першій світовій війні, так само і тепер, Американський Червоний Хрест, виповнить свою велитенську додрідійну місію при відбудові знищених війною європейських країв.

Коли тут, в лоні Американського Червоного Хреста, нашою громадною співпрацею, піднесемо престіж українського для нашої української справи, це буде дуже цінним надбанням і для наших рідних земель, які може вже в недалекій майбутности будуть користати з повної помочі Американського Червоного Хреста, коли прийдеться братись за відбудову з воєнної руїни.

Стати членом Американського Червоного Хреста є річ легка й проста.

Вистарчить зголосити своє бажання стати членом (особисто або письменно) в репрезентації А. Ч. Хреста в якімнебудь місті — подати своє імя, назвище і адресу і долучити річну вкладку в сумі 1. доляра.

Добре буде, як українці і українки в як найбільшім числі будуть вписуватися в члени Американського Червоного Хреста. Це буде доказом нашої американської льояльности.

Та таким способом українські люди згуляться серед міліонів інших членів Американського Червоного Хреста.

Тому з нашого американсько - українського становища є для нас важне, щоби в кожнім більшім місті — українці творили при Американськім Червонім Хресті свої спеціяльні українські групи (Украініан Юніт), бо в цей спосіб буде заакцентоване наше українське імя, а всі члени, які вступлять до Американського Червоного Хреста при посередництві Українських Юнітів, будуть мати марку свойого українського походження.

Щоби група членів - українців могла стати в Американськім Червонім Хресті окремою українською одиницею (Украініан Юніт), мусить числити найменше 25 осіб.

Досі маємо українські червонохресні групи: в Ню Йорку, в Філядельфії, в Дітройті і в Нюарку.

Оскільки йде про Українську Юніт в Ню Йорку, то, як знаю, він подасть охоче всякі вказівки інтересованим сторонам, як творити по місцевостях українські групи (при Американськім Червонім Хресті).

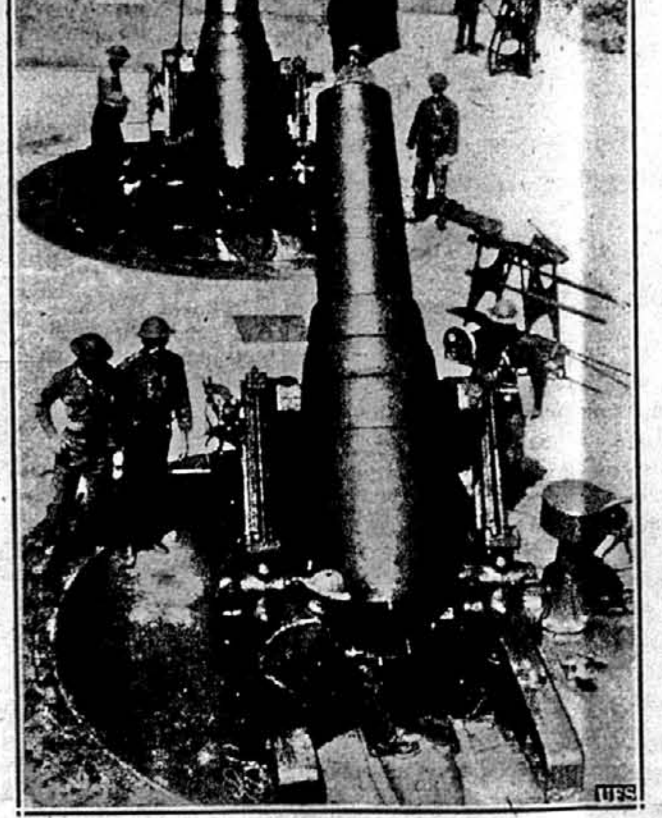
По інформації звертайтеся до: Ukrainian Unit. American Red Cross. 78 St. Marks Place, New York, N. Y.

Тома Мілещук,
Ню Йорк, Н. Й.

ПРОТИВОЄННИЙ КОМІТЕТ РОЗВЯЗАВСЯ

НЮ ЙОРК. — Голова „Ноу форейн вор коміті" Верне Маршал, заявив, що його коміт розвязався, а працю передано комітетови „Америка Фирст".

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

СТОРОЖІ ПОРТУ.—12-цалевий моздір, уставлений у порті Сан Дієго, в Каліфорнії. Залога гармати приготовляється до вправ у стрілянні.

Конвенційні Проекти

[23]

Відділ 1. У. Н. Союзу в Шамокін, Па., ухвалив на своїх зборах 6-го квітня, такі проекти:

1. Щоб наш Батько Союз міг як слід розвиватись, то він, у першій мірі мусить мати відповідних Союзових провідників. Бо для розвою організації є власне дуже важне, яких провідників дана организація має. І коли наш Союз тепер гарно, розвивається, то це треба приписати якраз цій обставині, що ми маємо тепер добрий заряд у Союзі, який своєю працею, точним і скорим виконуванням усіх справ та запитів відділових, тісним контактом з відділами, додає відділам охоти до організаційної праці. Тому бажанням нашого відділу є, щоб теперішній заряд У. Н. Союзу був наново вибраний.

2. Наш відділ є за те, щоб тих два й пів відсотків, які тепер платиться секретарям відділів, були підвищені, так щоб відділові предсідники й касієри могли дістати також якусь винагороду.

3. Бажанням нашого відділу є, щоб Батько Союз, який обтер сльози вже багатьом сиротам і вдовам, подбав також за те, щоб ці старі члени, ці піонірі й організатори нашого Союзу, могли дістати тепер якусь полекшу. Тому конвенція повинна винести в цій справі відповідну ухвалу.

4. Конвенцію треба перепроваджувати в такий спосіб, щоб осталося досить часу не тільки на саме голосування, але також на перечислення голосів та на проголошення висліду голосування іще перед тим, заким делегати розїдждаються.

ЗА УРЯД ВІД. 1. У. Н. СОЮЗУ:

В. Курилів, предс. і делеґат;
Н. Габура, секретар;
Ф. Кулянда, касієр і делеґат.

YOUR ARMY

(This is the second of a series of articles prepared by Army Information Service, 90 Church St., New York City, covering the history of the Army and giving facts and figures on its organization. Succeeding articles will be published each week until the series is completed).

After the Mexican War there was a slump in the War Department's strictly military business but it made a number of sound contributions to civilian life. Even while the Mexican War raged it was the War Department's interest in Samuel F. B. Morse's newly invented telegraph which made it possible for Morse to build a telegraph line between Baltimore and Washington and to prove that messages could be transmitted electrically over wires for considerable distances. After the Mexican hostilities ceased Army engineering personnel, acting by War Department direction made many valuable surveys especially of possible railroad routes across the continent and did considerable exploring and mapping of the unknown west.

Up to the War Between the States the Secretary of War, single-handed had control of the affairs of the department. Under the pressure of the war it became necessary for the secretary to delegate some of his responsibilities to others and three assistant secretaries were eventually authorized by Congress. In 1863 Congress created the office of Provost Marshall General within the War Department. The War Between the States also brought to life in the department a "bureau of military railroads" which had control of all railroads in the country. Still another bureau born of the same war was the "Bureau for Colored Troops." This bureau was authorized to recruit negroes for the Army. At the close of the war the War Department was presented with the "Freedmen's Bureau" created by Congress to handle the affairs of the liberated slaves, and strictly military personnel of the department was reduced to the minimum. It jogged along without much change until the Spanish-American War.

This war revealed that the department needed reorganizing. This was undertaken somewhat slowly, presumably to avoid injuring the feelings of men who had grown gray in the service. Although the department kept more or less a skeleton organization the reorganization proceeded by degrees until the efficient organization which handled the World War evolved. After the World War the department's personnel was reduced but some care was taken to leave the department in such shape that it could expand quickly in time of need. It is now expanding rapidly to handle any emergency that may arise.

The present organization of the department includes a Chief of Staff, with a general staff under his control; a Quartermaster General; and Adjutant General; and Inspector General; a Surgeon General; a Judge Advocate General; a Chief of Engineers; a Chief of Ordinance; a Chief Signal Officer; a Chief of Coast Artillery; a Chief of Field Artillery; a Chief of Cavalry; a Chief of Infantry; a Chief of Air Corps; a Chief of Chemical Warfare; a Chief of National Guard Bureau; a Chief of the Morale Division and a Director of Public Relations.

(The third article will appear next week).

ЛЯ ҐВАРДІЯ ПРО ЛЬОЯЛЬНІСТЬ СУПРОТИ БІЛЬШОСТИ

НЮ ЙОРК. — З нагоди відкриття нової високої школи в Форест Гилс, Н. Й., посадник Ля Ґвардія виголосив промову. В ній він сказав, що в тревожних часах меншість все повинна цілковито підпорядковувати себе більшости і забути за своє огірчення. В тревожних часах єдність є конечна.

Какаові пальмові дерева на Цейлоні покривають тепер простір, що виносить більше як 1,100,000 акрів.

ми під проводом С. С. Васлиянок. Хор ім. Лисенка під управою В. Ґели відспівав „Заповіт" й інші пісні. Хор цей є гарно зіспіваний і знаний зі своїх виступів в околиці. Тож і не диво, що і цим разом вивязався якнайкраще.

Святочну промову виголосив д-р Л. Мишуга, що представив нам дещо з нових матеріялів про Шевченка, які допомагають пізнати краще велич нашого генія.

Дальше в склад програми входила промова молодого, тут родженого українця Івана Процика, що говорив англійською мовою. Промова булаб навіть дуже добра, колиб була держалась одної теми, себто Шевченка. Ця заввага походить від щирого серця і повинна послужити вказівкою на будуче, а не повинна бути в ніякім разі знеохотою.

Предсідник Центрального Комітету В. Вагнер в міжчасі попросив зібраних зложити добровільні датки, котрі будуть розділені по половині (по оплаченню видатків) на місцеву українську школу і на англійські публікації в українській справі, котрі видає „Обєднання".

Жертвували по два доляри: о. В. Лотович, С. Гладкий; по $1: Г. Шустикевич, Н. Пігура, Б. Шустикевич, М. Трусевич, С. Федорович, С. Кот, О. Ліпка, П. Логин, О. Логин, В. Вагнер, Т. Наконечний, М. Миляновчи, Е. Дмитрів, М. Стегніцький, В. Гіль, Г. Когут, Н. Н., І. Дубик, А. Корнило, М. Гумен, Й. Жуковська, Ів. Фурка, М. Мана, Л. Мишуга, В. Кушнір, С. Безушко, пані Гребеник, пані Цан, В. Шира, В. Цан, І. Грабар, І. Микитка, В. Левицький, П. Дмитриха. Всіх грошей разом з дрібними датками і з розпродажі кокардок зібрано $84.77. По оплаченню видатків передано $25.00 до „Обєднання" а $25.00 на місцеву школу на руки о. Лотовича.

Осип Логин.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Концерт в память Т. Шевченка.

Дня 30. березня відбувся заходом Центрального Комітету концерт в честь Т. Шевченка. Програма складалась з вступного слова, котре виголосив о. сов. В. Лотович, порівнуючи дуже влучно Шевченкового Кобзаря з Євангелієм. Потім наступили виступи дітей зі співами і деклямаціями під проводом С. С. Васлиянок.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(6)

З християнством зачала на широку скалю ширитися **освіта на Україні.** Чи було на Україні письмо перед приняттям християнства? По моїй думці так, передовсім серед Руси над Чорним морем. Доказом того булоб то якесь загадочне письмо за св. Кирила **в II-гій половині IX. століття.** Ще доказом є певнішим другий договір Руси з греками (944), який списано в двох примірниках (двою харатію), очевидно кожен для договорюючих сторін. Всеж таки **знання письма було тоді відокремленими випадками.**

Св. Володимир заложив **першу школу в. Києві,** його син Ярислав зробив то саме в Новгороді та можна думати, що по всіх 13 єпископських містах. Були це школи катедрального типу, знані в Византії. Стояли на висоті навчання середновічного трівіюм та квадрівіюм. Вчили там читання, граматики та вимови на церковно - словянських перекладах св. Письма, творах отців церкви, згодом також на оригінальних творах українського походження на життія св. Володимира, творах Іларіона та печерськім Патерику.

Крім релігійних творів в тім періоді були у нас теж знані твори середньовічної світської белетристики як прим. повість Александрія, Про Індийське Царство, Про священика Івана та другі. З оригінальних українських той список доповняли пісні Бояна, Слово о полку Ігоря, подорожнича література та другі.

Викладною мовою в школах була церковно-словянська мова, але крім того вчили теж грецької мови, якої знання в тім періоді не було рідкістю не тільки серед мущин, але теж жінок (Янка Всеволодівна). Чуємо в тім часі про українських людей що знали й більше мов. Такими **поліґльотами** були прим. князь Всеволод Ярославич, Володимир Мономах, а про галицького князя Володимира Васильковича літопись виразно зазначує, що він знав аж сім мов.

В українських школах вчили теж примітивної ґеоґрафії, знаної в середних віках під назвою ґеометрії. Знання природничих наук було як в цілім середньовіччі, дуже низьке. Натомість стрічаємося в тім періоді з визначними, як на ті часи, українськими математиками.

Цілість шкільної освіти тогочасної української школи звалося **поученіє книжное;** воно тішилося у громадянстві високою пошаною. По думці сучасників „поученіє книжное" підносить людину на вищий ступінь інтелектуального, а також морального життя, дає життєву розраду. „Се суть исходища мудрости, книгам бо есть неищетная глубина; сими бо в печали утішаеми, си суть ýзди воздержанія" — говорить тогочасний книжник. Цикль „поученія книжного" кінчився наукою фільософії та богословія, але його переходили тільки одиниці.

Спитає хтось — чи освіта в тім часі пішла в маси? Радше треба сказати, що ні. Носіями освіти, як всюди тоді, були духовні, але теж маємо освічених князів та бояр, натомість до мас книжна освіта доходила тільки повільно. Вимок становили мійські торгові осередки, де без грамоти годі було обійтися. Глядячи на цілу Руську Землю, (така була немов офіціяльна назва старо - української київської держави) освіта більше була поширена на українськім етнічнім полудні, менше на неукраїнській півночі.

Освічених людей потребувала державна влада до адміністрації та торгівля, одначе крім людей з пересічною освітою вже в тім часі маємо **вчених людей,** що самоуцтвом доповняли свою освіту. Таким вченим чоловіком був перший українець митрополит Іларіон, якого богословські твори, по думці боголовів, стоять вище тогочасної богословської науки в Византії. Вченим також був другий митрополит українець Клим Смолятич, про якого записує київський літопис, що був вченим „фільософом, якого доси не було в Руській Землі, й по нім не буде". Нестор літописець був не тільки списувачем подій, але теж знавцем грецьких історичних творів. Досконалим математиком був новгородський діякон Кирик з 12-го століття, який гладко оперує математичними діланнями, що йшли в десятки міліонів. Його обчислення, нині провірені, є досконалі та виказують знання астрономічного календаря. Велику математичну рутину мав теж автор тої частини поширеної Руської Правди, де мова про приплід скота; його обчислення йдуть в сотки тисяч.

Передовсім стояло високо на Україні в тім періоді **українське право.** Вже за Ярослава Мудрого появився збірник українського права опертий на старім звичаєвім праві українського народу. Доповнювана та розширювана Руська Правда продовж 150 літ дала досконалий нам збірник права старої України. Руська Правда випередили писані памятники права других славянських народів на триста літ (польський Вислицький Статут появився 1347, Законник Степана Душана сербського ще пізніще). В Руську Правду увійшли елементи правового світогляду мабуть ще старих трипільців та патріярхальних індо-ґерманців — як українське звичаєве право; не диво проте, що дехто хоче добачувати навіть схожість поміж Руською Правдою і вавилонським кодексом Гамурабі з часу біля 2,000 літ перед Хр. та кодексом малоазійських Ґіттітів з часу біля 1,500 літ перед Христом. Поширена Руська Правда має теж виразні сліди ґерманського права (вира, це німецьке „Верґельд") та римсько - византійського. Вона є досконалим доказом здорової асиміляції різних культур діючих на культуру діючих на культуру українського народу.

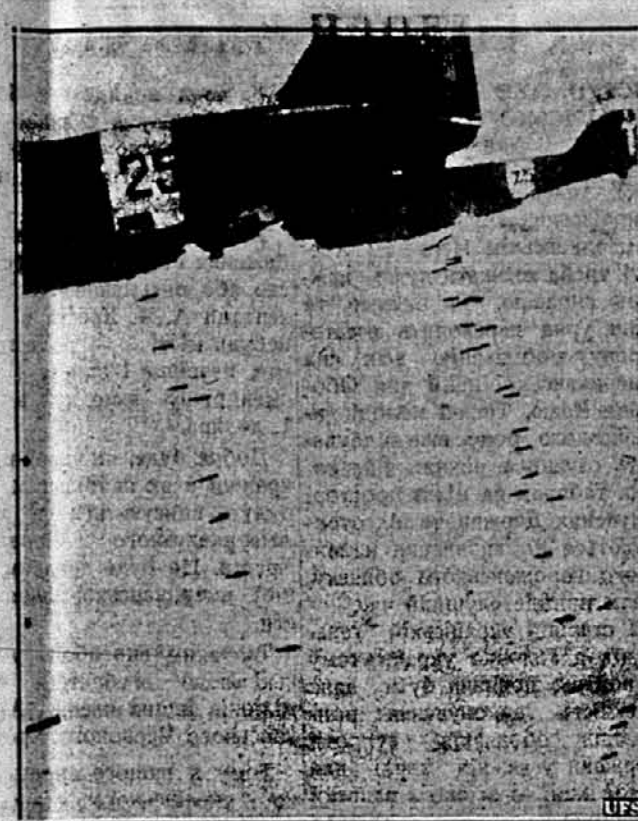
Всеж так як в українській цілій культурі вдаряє в Руській Правді лагідність та людяність (прим. брак кари смерти). Положення рабів доволі зносне. Раб деколи може навіть ставати в суді, мати рухомий маєток а сама назва рабів „челядь" допускає їх немов до родинного гурту, бо челяддю в українській народній мові зветься не тільки наємна сила, але також власні працюючі вдома діти.

Руська Правда дала допервa початок розвоєви української правничої культури, що розвивалася поступово дальше в литовсько-руській та козацькій державі аж до 18-го століття.

Провідним взором для українського **державного та суспільного порядку в** тім періоді був устрій **староукраїнської родини.** Батько в родині є старший, але не абсолют; його влада оперта радше на моральних фундаментах ніж на силі. Подібне становище займає князь в Руській Землі. По думці „Поучення Дітям" Володимира Мономаха, князь повинен світити всім прикладом в добрім, його обовязок є боронити слабших. Така сама ідеольоґія лягла в основу нещасливої реформи спадщинного права Ярослава Мудрого. Київський старший князь має бути в „отца місто", молодші мають його слухати як батька, але батько не приневолює звичайно дітей силою, тільки добром, серцем. Словом право та мораль це одно й то саме, право все йде перед силою. Такий підхід до державного устрою мусів мати лихі наслідки й їх на ділі мав; бо кожна державна влада таки збудована на силі і з сили виростає допервa право. При широко розвиненім українськім індивідуалізмі така ідеольоґія мусіла з конечности вести до розпаду могучої київської держави та до утрати самостійности.

Та сама ідеольоґія проникає й первісний суспільний устрій. Княжа дружина, то товариші, а не слуги князя. Раби, то поширена родина. Батько проводить родині, з нею радиться. Такий самий характер має народне вервне, пізніше копне судівництво; це немов нарада поширеної родини.

(Дальше буде).

ІТАЛІЙСЬКІ БОМБЕРИ. — Світлина показує, як італійські бомбери скидають бомби на грецькі позиції.

ЗАРОБЛЯЄ ПО $1,250 У ТИЖДЕНЬ. — Каролін Лі, 6-літня фільмова акторка, має, за вироком суду, побирати тижнево по $1,250 через 30 тижнів у році. По кожних трьох фільмах вона може провести три тижні в своїх родичів; її батько зветься Ворен Коп і живе в Мартинс Фері, в стейті Огайо.

ЩЕ ПРИЙДЕТЬСЯ ЖДАТИ.

РИМ. — Італія готовиться вже забирати для себе ріжні території у звязку з подіями на Балкані. Та видно, що її „партнер" вирішив інакше. Так виглядає, що Німеччина є за тимчасову військову окупацію здобутих територій. Їх судьба буде вирішена остаточно аж по скінченню війни.

З Театру й Музики

НЮАРК, Н. ДЖ.

Вистава опери „Мазепа".

Минулого літа була виставлена штука „Мазепа" Мільнера (у "County Theatre", Suffern, в стейті Ню Йорк), а літом у нюйорським Lewissohn Stadium була відіграна Симфонічна Поема „Мазепа" мадярського композитора Франца Ліста. Тому пару років назад була висталена Дмитром Чутром опера „Мазепа" Петра Чайковського в Ню Йорку і в інших більших містах Америки. За кожний раз, коли йде „Мазепа", в драмі чи в опері, то американська преса згадує про Україну і змагання гетьмана Мазепи до визволення українського народу зпід панування Москви.

Тому опера „Мазепа", що буде виставлена перший раз у Нюарку 4. мая під дирекцією „Musical Artists of America", в найбільшім театрі в Нюарку, Mosque Theatre 1020 Broad St., викликує широке заінтересування серед українців тої околиці.

В опері „Мазепа" беруть участь вибрані оперові артисти й співаки. В головній ролі Мазепи буде співати відомий артист Стефан Козакевич. В опері виступлять також: великий професіональний хор, смичкова оркестра й балет. Будуть чудові сценарії і прекрасні історичні костюми. Побачите нашого славного гетьмана на коні й його славне запорозьке військо.

Вистава опери „Мазепа" поносить великі видатки, через це цю оперу дуже рідко виставляють. Тому любителі оперової музики, стараються цеї рідкої нагоди не оминути.

І. Г.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

ТАРЗАН, ч. 291. Ґальопуюча їда.

Хоч Том був ослаблений з голоду, проте він якось видрапався на галузь дерева, що звисала якраз над шляхом, куди мала проходити дичина.

Незадовго під галуззю справді появився козел, що йшов до водопою. На нього скочив Том державчи в одній руці ножа, щоб ним пробити козла.

Та козел, почувши на собі якийсь тягар, стрясся, копнув задними ногами і хлопець миттю опинився на землі.

Том лежав знеохочений на стежці і не хотів відразу підноситись. Він дивився, як його їда скоро поскакала в глибину нетрів.